

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 57 0 Ps 125961 20 Rev
Banjaluka, 11.5.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci u vijeću sastavljenom od sudija: Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Udruženje A. a.i.i.s. S., koga zastupa punomoćnik J.Š., advokat iz I.S., protiv tuženog JP R.t.R.S., B., koga zastupaju punomoćnici B.G. i S.G., advokati iz B., radi utvrđenja i isplate, vrijednost predmeta spora 210.000,00 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 125961 19 Pž od 16.3.2020. godine, na sjednici održanoj dana 11.5.2021. godine donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 2.137,50 KM.

Obrazloženje

Presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 125961 18 Ps od 28.5.2019. godine, utvrđeno je da tuženi nije sa tužiteljem zaključio ugovor o korišćenju izvedbi muzičkih djela emitovanjem.

Stavom drugim iste presude obavezan je tuženi da tužitelju, na ime duga, isplati ukupan iznos od 210.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 08.5.2019. godine do isplate i troškove postupka u iznosu 11.083,00 KM.

Presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 125961 19 Pž od 16.3.2020. godine, žalba tuženog je djelimično uvažena i prvostepena presuda, u dijelu kojim je odlučeno o troškovima postupka, preinačena tako što je dosuđeni iznos od 11.083,00 KM snižen na iznos od 8.770,00 KM, a preko ovog iznosa zahtjev je odbijen.

U preostalom dijelu, žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda potvrđena, te je odbijen zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava žalbe, kao i zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu.

Blagovremenom revizijom drugostepenu odluku pobija tuženi zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija uvaži i osporena presuda preinači tako da se odbaci tužba, ili da se ukine i predmet vrati na ponovno suđenje drugom vijeću drugostepenog suda.

U odgovoru na reviziju tužitelj predlaže da se revizija odbije, kao neosnovana i tuženi obaveže da mu nadoknadi troškove sastava odgovora na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se obaveže tuženi da mu, na ime korišćenja izvođačkih prava na muzičkim djelima, zajedno sa penalima, isplati iznos od 210.000,00 KM, sa pripadajućom zateznom kamatom i troškovima postupka.

Raspravljajući o stavljenom zahtjevu, na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka, nižestepeni sudovi su utvrdili, da je tužitelj kolektivna organizacija, koja je, saglasno odredbi člana 6. stav 1. Zakon o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava („Sl. glasnik BiH“, br. 63/10 – u daljem tekstu: ZKOASP) organizovana kao pravno lice, te da je dobio dozvolu Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine, dana 08.5.2015. godine, da obavlja poslove kolektivnog ostvarivanja autorskog prava, na osnovu ugovora sa autorima muzičkih dijela, odnosno na osnovu samog zakona, kao svoju jedinu i neprofitnu djelatnost, regulisanu članom 3. istog Zakona. Tužitelj je dana 19.11.2015. godine, zaključio Kolektivni ugovor o korišćenju izvedbi muzičkih dijela emitovanjem sa snimka izdatog na nosaču zvuka (u daljem tekstu: Kolektivni ugovor) sa Udruženjem privatnih elektronskih medija u BiH-PEM, S., Asociacijom elektronskih medija u BiH-AEM, S. i Udruženjem lokalnih radio stanica Republike Srpske-URS, I.S. Tim Kolektivnim ugovorom je, pored ostalog, ugovorena tarifa, odnosno visina i način izračunavanja naknade koji pojedini korisnik treba da plati tužitelju za korišćenje izvedbi muzičkih djela, putem emitovanja sa snimka i repertoara kolektivne organizacije, ugovoreni su uslovi za korištenje izvedbi, kao i rok i način plaćanja naknade. Odredbom člana 12. Kolektivnog ugovora propisano je da korisnici plaćaju 0,8% za emitovanje radio programa, 0,6% za emitovanje RTV programa i 0,4% za emitovanje TV programa, a procenat se računa od osnovice NPK (neto prihod korisnika) od PSME (sponzorstvo muzičkih emisija) i PROM (redovno oglašavanje u marketing prostoru korisnika). Nije sporno da tuženi nije potpisnik ovog Kolektivnog ugovora i da ga je tužitelj (kao pojedinačnog korisnika, o kojem govori odredba člana 23. stav 2. ZKOASP) više puta (dana 29.9.2015 godine, dopisom broj: ...; dana 07.01.2016. godine, dopisom broj: ...; dana 02.8.2017. godine, dopisom broj ...; dana 06.10.2017. godine, dopisom broj: ...; dana 15.11.2017. godine, dopisom broj: ...; dana 19.12.2017. godine, dopisom broj: ... i dana 12.3.2018. godine, dopisom broj: ...) pozivao na zaključenje posebnog ugovora kojim bi regulisali svoje odnose, ali da se tuženi na te pozive nikako nije očitovao. Tokom postupka je provedeno vještačenje po vještaku finansijske struke, koji je na osnovu tarife utvrđene navedenim Kolektivnim ugovorom (procent od 0,6%) i na osnovu finansijske dokumentacije tuženog (uzimajući u obzir samo „Prihod ostvaren od redovnog oglašavanja“, uz odbitne stavke vezane za porez, doprinose i naknadu za RAK), za vremenski period od 08.5.2015. do 10.11.2018. godine, utvrdio visinu naknade za korišćenje izvedbi muzičkih djela emitovanjem, u visini od 70.578,50 KM.

Kod ovakvog stanja činjenica nisu pogriješili nižestepeni sudovi kada su primjenom odredbe člana 6, 23. i člana 25. ZKOASP, te člana 15, 20. stav 2, člana 147. i 158. Zakona o autorskim i srodnim pravima („Službeni glasnik“ BiH br. 63/10 – u daljem tekstu: ZASP) udovoljili tužbenom zahtjevu, uz obrazloženje da je tužitelj kolektivna organizacija, osnovana u skladu sa zakonom i da ima dozvolu nadležnog organa da obavlja poslove kolektivnog ostvarivanja autorskog prava izvođača muzičkih djela, slijedom čega ima obavezu da sa svim korisnicima autorskih djela iz repertoara kolektivne organizacije, zaključi kolektivni ugovor i ubire ugovorenu naknadu, a da su svi korisnici autorskih djela (pa tako i tuženi) dužni sklopiti ove ugovore (bilo kolektivne bilo pojedinačne), a kada to ne učine obavezni su da plate uobičajenu naknadu, pa kada se to neplaćanje može pripisati namjeri ili krajnjoj nepažnji korisnika, da je dužan platiti i penale -

uvećan iznos, do trostrukog iznosa ugovorene naknade, a u ovom slučaju od odgovarajuće uobičajene naknade (jer stranke nisu zaključile ugovor kojim bi regulisali ove svoje odnose).

Sadržinu autorskog prava propisuje odredba člana 15. ZASP, kao pravo na autorskom djelu koje sadrži isključiva lično-pravna ovlašćenja (autorska moralna prava), isključiva imovinskopravna ovlašćenja (autorska imovinska prava) i druga ovlašćenja autora (druga prava autora). Drugo lice može da iskorišćava autorsko djelo samo sa dozvolom autora (član 20. stav 2. ZASP). Smatra se (član 81. stav 1. ZASP) da se prijenos autorskih imovinskih prava ili drugih prava autora uvijek vrši uz naknadu, osim ako se dokaže suprotno, a ako naknada nije bila određena (kao u ovom slučaju), ona se određuje prema uobičajenim visinama naknade za pojedinu vrstu djela, prema obimu i trajanju iskorišćavanja djela i prema drugim okolnostima slučaja (stav 2. iste zakonske odredbe). Autorsko djelo, saglasno članu 20. stav 2. ZASP, drugo lice može iskorišćavati samo po odobrenju autora. Odredbom člana 147. istog Zakona je propisano da autor može svoja autorska prava ostvariti lično ili preko zastupnika, da zastupnik može da bude fizičko ili pravno lice kojeg autor ovlasti za zastupanje, da se autorska prava mogu ostvarivati za svako pojedinačno djelo ili za više autorskih djela više autora zajedno (kolektivno ostvarivanje prava), te da se kolektivno ostvarivanje prava uređuje posebnim zakonom uz odgovarajuću primjenu odredbi ZASP.

Navedeno kolektivno ostvarivanje autorskog prava, prema odredbi člana 2. ZKOASP se vrši posredstvom pravnih lica specijalizovanih samo za tu djelatnost, koja ispunjavaju sve uslove prema odredbama tog zakona i koja imaju dozvolu Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine, o kojoj govori odredba člana 10. stav 1. ZKOASP i ona tu djelatnost (kolektivnog ostvarivanja autorskih prava) obavljaju u svoje ime a za račun autora. Kolektivna organizacija ostvaruje autorska prava na osnovu ugovora sa autorom (član 6. stav 1. i član 9. stav 1. ZKOASP). Postoji pretpostavka da je kolektivna organizacija, u okviru vrste prava i vrste djela za koje je specijalizovana, ovlašćena da djeluje za račun svih autora, a autor koji ne želi da svoja prava ostvaruje na kolektivan način dužan je da o tome, u pismenoj formi, obavjesti odgovarajuću kolektivnu organizaciju, dok je kolektivna organizacija dužna da autore koji je nisu obavjestili da će svoja prava ostvarivati na individualan način tretira ravnopravno s autorima koji su s njom sklopili ugovor (član 18. ZKOASP).

Odredbom člana 23. ZKOASP, propisano je da se visina i način izračuna naknade koji pojedini korisnik mora platiti kolektivnoj organizaciji za upotrebu autorskog djela iz njenog repertoara, određuje tarifom, čija visina mora biti primjerena vrsti i načinu upotrebe autorskog djela i da se tarifa određuje kolektivnim ugovorom između kolektivne organizacije i reprezentativnog udruženja korisnika ili, ako to nije moguće ugovorom sa pojedinačnim korisnikom. Ovaj kolektivni ugovor se zaključuje na temelju prethodno obavljenih pregovora. Poziv na pregovore, kolektivna organizacija objavljuje u „Službenom glasniku BiH“; zaključeni kolektivni ugovor se objavljuje u istom glasilu i počinje da važi za sve istovrsne korisnike autorskih djela iz repertoara kolektivne organizacije petnaestog dana od dana njegove objave, nezavisno od toga jesu li ti korisnici učestvovali u pregovorima ili ne; korisnici autorskih djela iz repertoara kolektivne organizacije dužni su sklopiti ugovore sa kolektivnom organizacijom u skladu sa važećim kolektivnim ugovorom; pri odlučivanju o zahtjevima kolektivne organizacije za naplatu naknada sudovi su vezani važećim kolektivnim ugovorom (član 25. ZKOASP).

Kada se na naprijed utvrđeno činjenično stanje primjene navedene zakonske odredbe, proizlazi da je tužitelj, kao kolektivna organizacija iz člana 6. ZKOASP, ovlašćen zahtijevati

predmetnu naknadu od tuženog, kao pojedinačnog korisnika izvedbi muzičkih djela emitovanjem sa snimka izdatog na nosaču zvuka. Uostalom, tuženi tokom postupka, nije negirao to svoje svojstvo korisnika. Kasnije, u žalbi, nije negirao ni obavezu da plati određenu naknadu. Samo je tvrdio da se ta naknada ne može računati prema tarifi utvrđenoj naprijed opisanim Kolektivnim ugovorom, koja se primjenjuje na komercijalne radio i televizijske emitere, budući da je on javni RTV servis (osnovan zakonom), pa se ne radi o „istovrsnom korisniku“.

Tačno je, kako tvrdi revident, da su javni RTV servisi, kojim pripada i tuženi, regulisani posebnim zakonima, čije odredbe njihov osnovni zadatak definišu drugačije od komercijalnih televizijskih i radio stanica. Međutim, u pogledu obavljanja djelatnosti pružanja audiovizuelnih medijskih usluga - izvođenjem muzičkih djela emitovanjem sa snimka izdatog na nosaču zvuka, tuženi se ni u čemu ne razlikuje od ostalih emitera takvog programa, pa se u odnosu na autora, odnosno kolektivnu organizaciju koja u svoje ime a za račun autora štiti njihova autorska prava, kako je naprijed objašnjeno, ima smatrati istovrsnim korisnikom, kojeg ima u vidu odredba člana 25. stav 2. ZKOASP, i koji je dužan, budući da nije zaključio poseban ugovor sa tužiteljem a ni pristupio navedenom Kolektivnom ugovoru, platiti uobičajenu naknadu koja je Kolektivnim ugovorom određena za druge emitere (član 81. stav 2. ZASP, u vezi sa članom 25. stav 2. ZKOASP).

Ovo i kod činjenice, koju potencira tuženi, da je privatnim (komercijalnim) televizijskim i radijskim stanicama dozvoljeno najviše 12 minuta marketinškog oglašavanja po satu programa, a javnim RTV serviserima (pa tako i tuženom) samo 6 minuta po satu programa. Naime, u osnovicu za obračun naknade koja je predmet ovog spora, ulaze samo prihodi od komercijalne djelatnosti - ostvareni, između ostalog, i redovnim oglašavanjem u marketinškom prostoru radija i televizije, a ne i prihodi od RTV takse i prihodi od državnih subvencija što primaju javni, a ne i privatni emiteri RTV programa, pa kako se naknada računa u procentu u odnosu na prihod ostvaren po osnovu marketinškog oglašavanja, trajanja tog oglašavanja nije odlučujuća za određivanje tarife i tužitelj će zbog kraćeg trajanja marketinškog oglašavanja (a time i manje zarade po tom osnovu) svakako platiti manju naknadu.

Nije sporno da je tužitelj i nakon zaključenja Kolektivnog ugovora, sedam puta pozivao tuženog da se dogovore oko plaćanja predmetne naknade, odnosno da ugovorom regulišu međusobna prava i obaveze. Tuženi se o te pozive potpuno oglušio. Ničim nije dokazao da je stavio bilo kakav prijedlog u vezi sa upućenim mu pozivima ili da je bilo kako na njih reagovao. Štaviše, i u početku ove parnice potpuno je negirao svoju obavezu plaćanja bilo kakve naknade. Zato nije osnovana njegova tvrdnja da ugovor sa tužiteljem nije zaključio samo zato što je htio postići i dogovoriti adekvatnu i odgovarajuću tarifu. Zbog takvog njegovog ponašanja nisu ni otpočeli pregovori oko zaključenja ugovora kojim bi se odredila odgovarajuća tarifa, pa nema mjesta pozivanju revidenta na odredbe člana 35. do 38. ZKOASP, koje govore o rješavanju tarifnih sporova između kolektivnih organizacija i korisnika. Uostalom, ako je spornom smatrao samo visinu tarife i tuženi je, saglasno navedenim zakonskim odredbama, mogao pokrenuti odgovarajući postupak pred Savjetom za autorsko pravo, na koji se poziva prvi put u reviziji.

Isti razlozi opravdavaju i dosuđivanje penala, odnosno trostrukog iznosa naknade utvrđene po vještaku finansijske struke, čijoj visini stranke nisu prigovarale, o čemu su nižestepeni sudovi dali jasne, uvjerljive i argumentovane razloge, koje u svemu prihvata i ovaj sud.

Nema sumnje da je tuženi, naprijed opisanim ponašanjem, kroz nekoliko godina, povrijedio autorsko imovinsko pravo izvođača i svirača (o čijem ostvarenju, kako je naprijed rečeno, vodi brigu tužitelj), kakvu povredu ima u vidu odredba člana 158. ZASP. Nije dokazao da su postojali opravdani razlozi koji su ga spriječili da se odazove na pozive tužitelja i da sa njim, kao kolektivnom organizacijom, zaključi ugovor (što je njegova zakonska obaveza), kojim bi usaglasili odgovarajuću i obostrano prihvatljivu tarifu. Uporno odbijanje da pristupi pregovorima (pozivan je od 2015. godine do pokretanja ove parnice), upućuje na zaključak da nije ni postojala njegova namjera da postigne sporazum sa tužiteljem oko regulisanja njihovih međusobnih odnosa, niti oko naknade, odnosno tarife koja bi bila sastavni dio zaključenog kolektivnog ili pojedinačnog ugovora. Tuženi je, dakle, neovlašćeno - bez plaćanja naknade, koristio izvedbe muzičkih djela i time je povrijedio autorska prava izvođača, pa su se stekli svi uslovi, propisani odredbom člana 158. stav 2. ZKOASP, uključujući i preventivni cilj, za dosudu trostrukog iznosa utvrđene naknade u vidu penala.

Ni ostali navodi revizije nisu mogli ishoditi drugačiju odluku slijedom čega je odlučeno kao u izreci, na osnovu odredbe člana 248. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP).

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju, jer se ne radi o nužnom trošku koji ima u vidu odredba člana 387. stav 1. ZPP. Ovo tim prije što su u odgovoru uglavnom ponovljeni navodi koji su isticali i tokom postupka.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić